

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבועי

פרשת שלח, תשס"ח
מספר 762

מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

על טעם מצוות הקרבנות תשובה לתגובתו של פרופ' חיים הלפרן

בדף השבועי לפרשת "אחרי מות" (מס' 752) הצגתי את שיטת הרמב"ם לטעם מפעל הקרבנות (מורה הנבוכים ג, לב), שלפיה "הם (הקרבנות) כולם אינם מטרה לעצמם אלא מחמת דבר אחר". הרמב"ם כותב שעיקר מטרת הקרבנות היא להרחיק את האדם מן העבירה, וכפוי, מביא מקורות רבים להצדיק את עמדתו, הן מן התורה הן מספרי נביאים הן מהגמרא, שכמה מהם הבאתי במאמרי. בדף השבועי לפרשת "בחקותי" (מס' 757) הציג פרופ' חיים הלפרן שיטה מנוגדת לשיטת הרמב"ם, תוך הסתמכות על דברי הרמב"ם במקום אחר.

לטענת פרופ' הלפרן, יש סתירה בין מה שהרמב"ם כותב ב"מורה הנבוכים" ובין מה שהוא כותב ב"משנה תורה", ולדעתו, סיבת הסתירה היא ש"משנה תורה" מיועד לכל עם ישראל, ואילו "מורה הנבוכים" מיועד לדורשים הסבר רציונלי למצוות, ועבורם כתב הרמב"ם טעם למצוות שאינו הטעם העיקרי אפילו לדעת הרמב"ם. יוצא מדבריו שהרמב"ם כותב ב"מורה הנבוכים" דברים שהוא עצמו אינו מאמין בהם, והם נכתבו רק כדי לסבר את אוזנם של ה"נבוכים".

ואולם אין הדברים כך. במשנה תורה הרמב"ם כותב על טעמי המצוות בהלכות מעילה (ח, ח): "חוקים הם המצוות שאין טעמן ידוע... וכל הקרבנות כולן מכלל החוקים הן". הרמב"ם ממשיך את הדיון על החוקים בסוף הלכות תמורה (ד, יג): "אף-על-פי שכל חוקי התורה גזרות הם, כמו שבארנו בסוף הלכות מעילה, ראוי להתבונן בהם, וכל מה שאתה יכול ליתן לו טעם, תן לו טעם".

בדיוק כך עושה הרמב"ם במורה הנבוכים, שבו (ג, לב) כתוב טעם למצוות הקרבנות שהם חוקים, דהיינו להרחיק את האדם מן העבירה. ראוי לציין שגם במשנה תורה, כותב הרמב"ם שיש מצוות שמטרתן העיקרית היא להרחיק את האדם מן העבירה (תמורה שם): "ירדה תורה לסוף מחשבת האדם ויצרו הרע... וכל אלו (המצוות) כדי לכופ את יצרו ולתקן דעותיו. ורוב דיני התורה אינן אלא עצות מגדול העצה (הקב"ה) לתקן הדעות וליישר כל המעשים".

מתברר אפוא שיש התאמה מלאה בין מה שכתוב במשנה תורה ובין מה שכתוב במורה הנבוכים. הרמב"ם, שהיה בקי בנפש האדם, הניח שיהיו אנשים שיתנגדו לשיטתו, וכך הוא כותב ב"מורה" (ג, לב): "וידע אני כי נפשך תרתע מהעניין הזה בהחלט, ויקשה עליך זה, ותשאלני בליבך ותאמר לי, האיך יתכן".

פרופ' נתן אביעזר
מחלקה לפסיקה